

Un dia, visiten els pobres, però la resta de l'any estan sols.

A primers de juny, el ministre de Sanitat del govern de Rabat anuncià una visita a la kabila de Ketama per observar i valorar l'extensió del cultiu de kif o grifa. El dia indicat, aposentats al parador, a peu de carretera, esperàrem la vinguda del ministre; el tinent d'un escamot de *mehasni* o policia rural musulmana, que havia quedat a la plana Grogga, ens preguntava quina era la manera de rebre un ministre, però nosaltres, igual que ell, ho ignoràvem; aleshores, situà els quatre homes de la tropa a uns cinquanta metres de l'hotel, en direcció a Melilla. Passà el matí, el migdia i part de la tarda; ja a posta de sol, els *mehasni*, cansats i avorrits, asseguts o ajaguts a la cuneta, veieren arribar a gran velocitat un luxós automòbil negre que aixecava una gran polseguera i que tocava la botzina amb insistència. D'un bot es posaren dempeus i procuraren alinear-se a la vorera, però el vehicle se'ls tirà al damunt i només un gran salt enrere els salvà d'una catàstrofe; el cotxe parà en sec davant la porta del parador i en baixa un home d'uns cinquanta-cinc anys, robust i enèrgic, que em crida, ja que jo, era l'únic que l'esperava: «Qui són aquests bojos que es posen al mig de la carretera per què els atropellis?». Aquells bojos, venien corrent desesperadament, el tinent en primer lloc amb el sabre enlaire, i, esbufegant intensament i tossint, intentaren situar-se en fila al seu costat, l'un amb el puny de l'espasa a l'alçada dels ulls i els altres procurant col·locar el matxet i presentar armes. Crec que per uns moments va creure que volíem segrestar-lo; llavors li vaig dir: «La guàrdia que té cura de l'ordre de la kabila, li dóna la benvinguda i es posa a les seves ordres». No els va fer cap cas i jo els vaig indicar que marxessin. Vàrem entrar al parador, ell anava acompanyat només pel conductor de l'automòbil; asseguts en unes butaques al voltant d'una taula i d'unes ampolles d'oràngina, l'únic refresc que quedava i que serví el Patitas, l'últim cambrer que hi restava, el doctor Farach, ministre de Sanitat del primer govern marroquí, que havia viscut a França i estudià a París la carrera de medicina, exposà l'interès que tenia per tot albó que es relacionés amb el kif; demanà per sopar (sopa de pa amb un ou i cabrit, no hi havia altra cosa) i comunicà que estava molt cansat i aniria a dormir tan bon punt hagués enllestit l'àpat. Era un home inestable i xerraire, amb una cultura francòfona i que parlava i escrivia el francès millor que l'àrab; pertanyia al moviment independentista Istiqlal des de la seva fundació i tenia la pretensió d'eliminar el cultiu de la grifa i introduir altres conreus. Es retirà aviat a la seva cambra i nosaltres, amb el Patitas (un moro que presumia de campió de ping-pong del Rif però a qui vaig derrotar repetides vegades) i l'administrador del parador, ens quedàrem xerrant a l'atri. No havia passat mitja hora quan un gran enrenou es desfermà al primer pis, s'oïren corredisses per l'escala i el ministre, amb el pijama discordat, subjectant-se els pantalons que se li arriaven panxa avall, saltant a peu coix perquè havia perdut la sabatilla, passà pel nostre costat esperitat i es perdé en la fosca de l'exterior. Jo,

després d'uns moments d'estupor, vaig sortir darrere d'ell i vaig veure com, vorejant el lateral de l'edifici, anava recollint rocs amb una mà (amb l'altra s'aguantava els pantalons) i els llançava amb fúria contra la nit. Sense saber què passava, també vaig aplegar trossos de pedra que engegava contra les soques dels arbres tot cridant com ell feia: «El geró, el geró», fins que es deturà i contestà a la meua pregunta: «Un maleït gos que s'havia proposat no deixar-me dormir venint a lladrar sota la meua finestra». Tranquil·litzat, de retorn a la seva cambra i la nit sense lladrecs, ja que el gos protagonista s'enorgullí del fet i presumia davant de les seves amigues gosses que tot un senyor ministre en pijama i un peu descalç li havia demanat, per favor, que no mogués remor, ens vam retirar cadascú al nostre dormitori.

L'endemà al matí es llevà anguniós per anar a examinar les plantacions de kif que creixien a uns dos-cents metres per sota de l'altitud de la plana Grogga, prop de la vall on es troba el soc. Contra el meu consell va voler viatjar amb el seu gran cotxe americà, i al primer revolt tancat amb profunds reguerons formats per les pluges, la panxa del vehicle s'arrossega per terra i allà quedaren el càrter, el tub d'escapament i altres estris; com que jo desconeixia el vocabulari impúdic francès vaig esperar tranquil·lament que acabés les seves imprecacions. Abandonats vehicle i conductor, al cap de poques passes, les seves sabates enllustrades ja feien pena, però amb voluntat i oblidant-se'n, visitarem durant tot el matí els camps de grifa. A la tarda l'home estava eufòric, havia trobat la solució: «Demà, quan hagi marxat —digué—, faci cremar tot el kif, fins que no en quedi ni una sola planta, després ja buscarem la manera d'adaptar nous cultius». Entre els habitants de la kabila, tothom disposava gratuïtament del que consumia; l'herba, es comercialitzava a baix preu i en modestes quantitats a individus de les kabiles properes, a legionaris de Targuist i a comerciants dels ports de Melilla, Ceuta, Tànger, Alhucemas i Kenitra, des d'on aleshores començaven a introduir-lo a Europa, però cada any quedava kif per consumir. «Els modestos ingressos de la venda —vaig dir— són els únics que tenen els qui habiten aquesta comarca. Jo no la cremaré pas la grifa; si vostè vol fer-ho, diguim-ho i fugiré tot seguit, si no també m'escalivaran a mi, però abans li faré una proposta: doni'm només dos milions de pessetes i compraré tota la marihuana que es cultiva al territori, després li enviaré ensacada a Rabat, i faré comprometre els cabilenys perquè cada any vinguin tota la producció al *makhzen*.» Quedà sorprès i callat, l'herba no es cremà, però tampoc no vingueren ni dos, ni un, ni cap dels milions demanats, i el kif, grifa o marihuana procedent Ketama envaí poc a poc tot Europa: molts individus hi han fet i hi fan grans negocis, però la majoria de ketamis continuen sent pobres, amb les dents oscades per la falta d'ús, i ara ni tan sols disposen de kif gratuït per al consum propi. La segona nit passada al parador fou més tranquil·la; mentre sopàvem em proposà d'anar l'endemà amb ell a Rabat per nomenar-me agregat al Ministeri o director de l'hospital de Castellana, el que jo volgués. Li havien agradat els meus coneixements de la regió i de la psicologia marroquina, els conceptes mèdics i, en especial, la pronunciació dels vocables barbers; com es pot veure era una persona de resolucions ràpides. Hi pensaré i li contestaré alguna cosa, senyor ministre, però en aquell mateix moment recordava

el meu avi Ciril·lo, que em deia: «No et fiïs de la gent arrauxada, sempre en sortiràs escaldat».

El doctor Farach morí sent ministre de Sanitat l'any 1971, en un atemptat contra el rei Hassan II. Mentre celebraven, en un sopar, l'aniversari del rei entraren al palau una dotzena d'homes que dispararen amb armes automàtiques sobre el monarca i els seus convidats; tot i que ocasionaren prop d'un centenar de morts, Hassan II en resultà il·lés. Sembla que, en veure entrar els regicides, uns comensals es col·locaren davant del rei per protegir-lo, i un d'aquests va ser el doctor Farach. *Un bel morire tutta una vita onora.*